

УДК 318.015.311:172.12(477.64-12)

С. З. Сальніков

ГРОМАДЯНСЬКА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ (НА ПРИКЛАДІ ДОСЛІДЖЕННЯ У м. МЕЛІТОПОЛІ)

У статті розглянуті особливості формування громадянської активності студентства, досліджуються фактори, які впливають на громадянську свідомість, та причини участі у громадській діяльності або відмови від такої.

Ключові слова: громадянська активність, студентська молодь, громадянське суспільство, навчальне середовище, громадянські цінності.

Постановка наукової проблеми. Протестні заходи на київському майдані річної давнини показали бажання і готовність київської та регіональної молоді, значна частина з яких – саме студентство, до конкретних дій на шляху розбудови довгоочікуваного демократичного суспільства в Україні. Це показує високий рівень сформованої громадянської свідомості, зокрема й у студентській молоді.

Черги до військкоматів у регіонах та готовність студентів боронити суверенітет України є не чим іншим, як свідомою позицією молоді, реакцією на відверту безпосередню військову агресію з боку РФ, і цей факт не може не викликати поваги та інтересу з боку науковців [Урядовий кур'єр..., 2014].

На даному етапі соціологи фіксують помітні регіональні відмінності щодо рівня активності молоді через вплив багатьох соціокультурних факторів.

Ретроспективний аналіз даних соціологічних досліджень свідчить, що майже третина молоді мала значні труднощі з визначенням ідеологічних пріоритетів, поглядів і навіть позитивного ставлення до своєї країни й народу [Громадська активність молоді...].

Проте, серед студентської молоді, процеси становлення громадянських цінностей є недостатньо рухливими і прогнозованими.

Виняткове місце у молодіжному світі належить студентській молоді як подальшій інтелектуальній еліті країни, якій довіряється роль розбудови громадянського суспільства, оскільки зазначена страта є найменш консервативною і найбільш чутливо реагує на соціальні зміни.

Саме їй властиве негативне ставлення до порушення демократичних установ, законів, моральних положень і саме ця категорія частіше за інших ініціює соціально-економічні, політичні зрушення, які є актуальними на сьогоднішній день.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням громадянської активності молоді під різним кутом займались А. Арсеєнко, К. Абульханової-Славської, Г. Голеусова, В. Жукова, О. Куценко, М. Лукашевич, Ю. Саєнко, В. Скуратівський, В. Судаков, М. Туленков, та ін.

Соціокультурні тенденції та показники соціологічних досліджень вимірів громадянської активності як чинника і показника розвитку суспільної свідомості та соціалізованості різних суспільних страт аналізуються у працях Д. Акімова, Т. Безверхої, М. Боришевського, Н. Дерев'янка, І. Жадан, В. Іванчука, А. Карася, В. Поплужного, О. Сухомлинської, К. Чорної, С. Рябова, Л. Шангіної, М. Головатого, Г. Я. Гревцевої, Л. В. Корінна, О. Б. Плига, Т. Саврасової-В'юн та інших. Разом із тим, в контексті сьогоденних суспільно-політичних реалій в Україні слід зазначити значну потребу в дослідженнях регіональних особливостей громадянської активності в молодіжному середовищі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз стану та рівня громадянської активності мелітопольської студентської молоді за умов суспільно-політичної кризи.

Виклад основних результатів дослідження. Базовими поняттями, які розкривають змістовні характеристики «громадянської активності», є «громадянство», «громадянськість», «активність».

Громадянство – це інтегральна якісна визначеність людини, що означає наділення і забезпечення її відповідними правами та умовами існування як підданого конкретної держави [Юрій, 2004]. Ознаками громадянина є легальний його статус як повноправного члена суспільства і володіння ним сукупністю громадянських прав і свобод, належність яких, власне, і робить особу громадянином. Громадянство постає у відносинах між громадянами і являє собою соціальний статус індивіда як агента публічної діяльності, фокусуючи його зв'язок з державою, який виявляється у взаємних правах і обов'язках. Проте, громадянство є лише формальною характеристикою соціальної діяльності і не враховує конкретної активності індивіда та її спрямованості.

Змістовний же бік соціально- політичної активності громадянина

визначає поняття «громадянськість». У «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності» громадянськість визначається як «духовно-моральна цінність, світоглядно-психологічна характеристика людини, що має культурологічні засади» [Концепція...]. Такі характеристики громадянськості свідчать про визначальну роль світогляду особистості, на основі якого формується система її ціннісних орієнтацій, усвідомлюється місце в суспільстві, визначаються обов'язок і відповідальність перед співвітчизниками, Батьківщиною. Проте, громадянськість передбачає не лише певні погляди і переконання особистості, а й її можливість їх реально втілювати в систему громадянських відносин. Далі в концепції зазначається, що «громадянськість - це реальна можливість втілення в життя сукупності соціальних, політичних і громадянських прав особистості, її інтеграція в культурні й соціальні структури суспільства [Концепція...].

Отже, громадянськість характеризує людину як свідомого громадянина, який відзначається готовністю і здатністю до активної участі у справах суспільства й держави на основі глибокого усвідомлення своїх прав та обов'язків. Розуміння громадянськості як сукупності високорозвинених моральних якостей суб'єкта передбачає: зрілість політичної та правової свідомості; почуття патріотизму, причетності до історичної долі Вітчизни та її народу; усвідомлення себе як повноправного громадянина своєї країни.

Спираючись на таке розуміння громадянськості, слід акцентувати увагу на такому феномені як «активність». Аналізуючи праці вітчизняних дослідників, нормативним для нашого дослідження і таким, що відображає її сутність є, на наш погляд, визначення К.Абульханової-Славської: «Активність – це характеристика діяльності, яка має самостійну силу реагування, що проявляє себе у вільній, свідомій, внутрішній необхідній дії» [Абульханова-Славская, 1985]. Близькою до даного підходу є думка А.Петровського, який звертає увагу на особистісне самовизначення людини в процесі її діяльності: «Активність людини набуває особливого значення як важлива якість особистості, як здатність змінювати навколишню дійсність залежно від власних потреб, поглядів, цілей» [Петровский, 1982]. З погляду психології, активність людини є джерелом її розвитку, визначає діяльність і є її рушійною силою. Саме активність забезпечує підтримку життєво важливих зв'язків усіх істот з навколишнім світом. Джерелом активності є потреби, завдяки яким усе живе діє певним чином та в певному напрямі.

Активність людини зумовлена потребами, які формуються в суспільстві в процесі виховання [Сергеєнкова, 2012, с. 184].

Громадянська активність являє собою доволі складне багаторівневе явище суспільної дійсності, в якій можна виділити такі складові: по-перше – високий рівень громадянської свідомості та культури людини, яка втілюється в активні громадські дії; по-друге – громадянську відповідальність як повагу догромадянських прав і обов'язків; по-третє – політичну участь, яка спрямована на досягнення рівноваги між державною владою та владою громади [Букреєва, 2013, с.77-82].

Враховуючи останню складову, вітчизняний науковець Д.Акімов характеризує громадянську активність як діяльність людей, що пов'язана із здійсненням суспільних функцій у тих сферах життя суспільства, які не можуть регулюватися або реально не регулюються державою [Акімов, 2008].

Відповідно до цього, сферами прояву громадянської активності є соціально-комунікативна, громадська та суспільно-політична. До її форм можна віднести: громадянську ініціативу, відповідальність, залученість до добровільних суспільних та політичних об'єднань, поінформованість про суспільно-політичне життя, громадську солідарність та взаємодопомогу.

Проте, проаналізувавши основні підходи, ми розуміємо громадянську активність як систему ціннісних орієнтацій людини, що відображає її свідомі дії, спрямовані на втілення в життя всієї сукупності загальнолюдських, соціальних, політичних і громадянських цінностей, при розумному співвідношенні особистих і суспільних [Букреєва, 2013, с.77-82].

Особливе місце у процесі розбудови громадянського суспільства займає студентська молодь. Будучи складовою частиною молоді, вона характеризується особливими умовами життя, праці і побуту, соціальною поведінкою і психологією, системою ціннісних орієнтацій. Для її представників підготовка до майбутньої діяльності в обраній сфері матеріального або духовного виробництва є головним, хоча і не єдиним заняттям. Так, на думку Т. Зеленської, студентство це період формування ідентифікаційної матриці особистості, яка охоплює найважливіші сфери життя людини. У цьому віці молода людина переживає низку криз, шукає свою ідентичність, будує подальші плани на життя, осмислюючи своє місце у суспільстві. В цьому віці молода людина здійснює вибір професії, оволодіває нею і починає випробувати себе в інших сферах життя [Зеленська, 2011].

Науковці акцентують увагу на сутності студентської молоді як основі майбутньої інтелігенції: «Соціальна роль студента полягає в підготовці до високо кваліфікованої праці, обслуговуванні соціальних потреб і інтересів у всіх сферах теоретичної і практичної діяльності, в оновленні всього суспільства в цілому» [Фомина, 2000]. Виходячи з цього, можна зазначити, що студентство є високо освіченою і високо культурною частиною суспільства та виступає як інноваційний резерв і потенційна еліта суспільства.

Українські студенти – зрілі в розумовому і моральному відношенні, з впевненим стійким світоглядом, рішучі, самостійні. Вони є активними учасниками політичного життя України, рушійною силою змін у суспільстві [Станіславенко, 2014].

Таким чином, студентство – це величезний інтелектуальний та управлінський потенціал культурно-духовної, державно-адміністративної, економіко-матеріальної сфер суспільства і за висловом В. І. Ініоніна, є «фокус-групою майбутнього соціуму в цілому» [Инионин, 2000].

Емпірична репрезентація особливостей громадянської активності студентської молоді м. Мелітополя.

Сучасна соціологія досліджує громадянську активність, здебільшого, на загальнонаціональному рівні, тоді як дослідження в регіонах мають поодинокі випадки, не дивлячись на те, що в країні існує регіональне розмежування не тільки культурного а й політичного характеру.

Вчені, донедавна, виділяли у сучасному українському суспільстві три соціально-політичні субкультури –українська, західна та російська, відмінності між котрими залежать від рівня соціально-економічної активності й ставленням до національних інтересів [Стегний, 2005].

Об'єктом дослідження виступили студенти вищого навчального закладу м. Мелітополя (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького). Генеральна сукупність, яка презентує об'єкт дослідження, становить 3100 чоловік. Опитування проводилось у червні 2014 р.

Відповідно до визначеної генеральної сукупності було сформовано вибірку, яка становить 130 осіб. Дана вибірка сукупність не претендує на науковість, але вона достатня для виявлення домінуючих тенденцій, – що відповідає поставленому на даному етапі дослідження завданню.

Сучасна молодь, яка цікавиться ситуацією, що відбувається навколо, має більш високий показник участі у тому чи іншому виді соціальної діяльності. Кореляція відповідей на питання: «Чи цікавитеся Ви політичною ситуацією в країні»* «Чи берете Ви участь у будь-якому виді громадянської діяльності» показав, що 17,1% опитаних, які постійно цікавляться новинами, завжди беруть участь у будь-якому виді громадської діяльності; 31,4% опитаних беруть участь час від часу; майже половина зацікавлених новинами респондентів (48,6%) не беруть участі, проте виявляють бажання залучитись до громадської діяльності; і лише 2,9% не беруть подібної участі та не мають на те бажання. Також опитування показало очікуваний показник: ті, хто не цікавиться новинами взагалі – не беруть участі у будь-якому виді громадянської діяльності (100%).(Табл. 1)

Таблиця 1.

Чи цікавитеся Ви політичною ситуацією в країні	Чи берете Ви участь у будь-якому виді громадської діяльності?			
	так, постійно	час від часу	ні, але хотів би брати	ні, і не хотів би брати
Так, постійно	17,1%	31,4%	48,6%	2,9%
Іноді		45,7%	20,0%	34,3%
Якщо мене це стосується особисто		53,3%	20,0%	26,7%
Не цікавлюсь взагалі				100,0%

Серед видів участі у громадянській діяльності молоді можна зазначити патріотичні заходи, та заходи проросійського напрямку що відбувались у місті .

Так, 22,9% опитаних, що завжди цікавляться подіями в країні, брали участь у патріотичних заходах у місті, а 17,1% не брали участі та не підтримують такі заходи. Щодо участі молоді, що цікавиться новинами, у проросійських заходах, то таких виявилось 7,1% (Табл. 2).

Таблиця 2.

Чи цікавитеся Ви політичною ситуацією в країні?	Чи брали ви участь у заходах (патріотичні або проросійські)					
	Так		Ні, але підтримаю такі заходи		Ні, і не підтримую такі заходи	
	Патріотичні	Проросійські	Патріотичні	Проросійські	Патріотичні	Проросійські
Так, постійно	22,9%	7,1%	60,0%	4,3%	17,1%	88,6%
іноді	42,9%		57,1%			100,0%
Якщо мене це стосується особисто	33,3%		53,3%	20,0%	13,3%	80,0%
Не цікавлюсь взагалі				16,7%	100,0%	83,3%

Респондентам була дана можливість віднести себе до певної національності, що дає нам змогу виокремити чинник впливу. Так, в ході дослідження виявилось, що національність має вплив на готовність молоді брати участь у патріотичних заходах, проте частково. На питання «Чи брали Ви участь у патріотичних заходах», «Так» відповіли 31,6% респондентів, які вказали свою приналежність до української національності; 61,4% українців не брали участі, але підтримують проведення таких заходів; і лише 7% не беруть участі і не підтримують подібні заходи. Усі опитані, які віднесли себе до російської національності, не брали участі та не підтримували патріотичні (українські) заходи, що проводились у місті.

Цікаво, що у проросійських заходах, які відбувались у місті, брали участь лише 22% росіян за національністю, тоді як 65% не брали та не підтримували подібні заходи.

Під час опитування, респондентам було поставлено запитання «Де Ви найбільше дізнаєтесь про новини, що відбуваються в країні та місті?», то найбільш поширеним джерелом інформації для молоді виступають соціальні мережі: 60,6% опитуваних постійно дізнаються інформацію саме з соцмереж.

Соціальні мережі, ще у 2010 році почали входити до десятки найбільш популярних сайтів, де молодь дізнається новини. Втім, популярність соціальних мереж як місця постійного «проживання» молоді вже давно не новина. Навіть у зіткненнях в Єгипті намагаються звинуватити сайт

мікроблогів Twitter – за координацію дій протестантів. В Україні також мав місце відомий твіт Мустафи Найєма, з закликом до молоді прийти в ніч на Майдан Незалежності, наслідки тих подій відомі всьому світу. З появою соціальних мереж, залучення молоді до будь-якого виду діяльності, протягом останніх десяти років, значно зросло. Зараз вся громадська діяльність переміщується в площину WorldWideWeb. Створюються Інтернет товариства різних громадських об'єднань, де молоді люди можуть просувати свої ідеї, брати участь в обговореннях [Ellison...].

Другим постійним джерелом отримання інформації є батьки та родичі – це зазначило 48,3% респондентів. 31,3% вказало на те, що постійно дізнаються новини від друзів. Наступним джерелом є ЗМІ, а саме всеукраїнські канали телебачення та газети. Ними користується 29% молоді. Місцевими газетами та телеканалами постійно користуються лише 6,9% опитаних, а 37,9% – час від часу. Спеціальні сайти з новинами постійно відвідають 28,3% респондентів, а іноді туди зазирають 33,3% опитуваних. Слід зазначити, що на деякі сайти з новинами Інтернет користувачі попадають за допомогою посилань саме з соціальних мереж, і інформація на таких ресурсах більш якісна (відповідає дійсності), ніж та, що зустрічається у соціальних мережах vk.com чи facebook без зовнішнього посилання.

Викладачі ВНЗ є джерелом інформації до яких рідко або й ніколи не звертається відповідно 31% та 37,9% студентів. Це свідчить або про дуже низький рівень авторитету викладача серед студентської молоді, або ж про значні розбіжності у поглядах (Табл. 3).

Таблиця 3.

Звідки і як часто Ви отримуєте інформацію?	Постійно	Іноді	Рідко	Ніколи
Від викладачів		31	37,9	31
Місцеві телебачення, газети	6,9	37,9	20,7	34,5
Спеціальні сайти з новинами, блоги та інше	28,3	33,3	20	18,3
Всеукраїнські телебачення, газети	29	35,5	11,3	24,2
Від друзів	31,3	43,8	21,9	3,1
Від батьків, родичів	48,3	29,3	19	3,4
Соціальні мережі	60,6	27,3	12,1	

Патріотично налаштована молодь далеко не завжди є з заможної родини. Так, 4,4% опитаних, які вважають себе патріотами, на питання «Оцініть Ваш матеріальний стан» зазначили про низький рівень свого становища (ледве зводимо кінці з кінцями); 5,9% «патріотів» відповіли, що коштів вистачає лише на придбання їжі. Проте, з таким матеріальним достатком «не патріотів» виявилось 48% опитаної молоді. 72,1% молоді, яка має патріотичні вподобання, зазначили, що в цілому на життя їм вистачає, якщо не купувати меблі або техніку; молоді, що не вважають себе патріотами, за таким рівнем матеріального стану виявилось 36%. Можуть дозволити собі купити багато чого, окрім авто або нерухомості 17,6% патріотів та 16% тих, хто такими себе не вважають. Отже рівень патріотизму не має прямого зв'язку з матеріальним становищем (Табл. 4).

Таблиця 4.

Оцініть, будь ласка, матеріальний стан вашої родини	Чи вважаєте Ви себе патріотом?		
	Так	Ні	Важко відповісти
ледве зводжу кінці з кінцями	4,4%		10,8%
вистачає лише на їжу, купувати одяг, взуття – складно	5,9%	48,0%	8,1%
в цілому на життя вистачає, якщо не купувати меблі, техніку	72,1%	36,0%	37,8%
можу дозволити багато чого, крім купівлі нерухомості, авто.	17,6%	16,0%	43,2%

Підтвердити свій патріотизм вчинками, на випадок виникнення заворушень, однозначно готові 11,6%; «скоріше так ніж ні», відповіли 15,9%; однозначно не готових, та тих, хто скоріше не прийме участі у подібних заходах «патріотів», виявилось 17,4% та 27,5% відповідно.

Постійно цікавляться новинами 57,7% українців та 28,6 % росіян, іноді цікавляться – 30,6% українців та 4,8% росіян. Не цікавляться взагалі новинами більше половини опитаних респондентів (57,1%), які зазначили свою приналежність до російської національності.

На президентських виборах у травні 2014р. 65,2% опитаної молоді брали участь в голосуванні, а 34,8% – проігнорували своє конституційне право. Причини не участі у виборах, були наступні: студенти, які вважають що їх

голос нічого не вирішить, виявилось 21,7%; не довіряють жодному кандидату – 13%; не пішли на вибори через байдужість – 8,7%.

Проте, на участь у виборах національність не мала значного впливу. Серед опитаних брало участь у виборах лише 71,4% росіян та 64% українців, що може бути пояснене доволі високим рівнем недовіри до того чи іншого кандидата та загальною думкою в місті, що вибори мало що зможуть вирішити в країні (Явка на виборчих дільницях Мелітополя була рекордно низькою).

В ході дослідження також виявлено, що національність впливає на участь і в громадських заходах. Наприклад, постійно задіяні у будь-якому виді громадської діяльності 10,8% українців, тоді як росіян таких не виявилось взагалі. Час від часу беруть участь у подібних заходах 40,5% українців і лише 4,8% росіян. Не беруть участь, але хочуть залучитись до такої діяльності 35,1% українців та 23,8% росіян. Не беруть та не мають бажання брати участь у громадській діяльності 13,5% українців та 71,4% студентів міста російської національності (Табл. 5).

Таблиця 5.

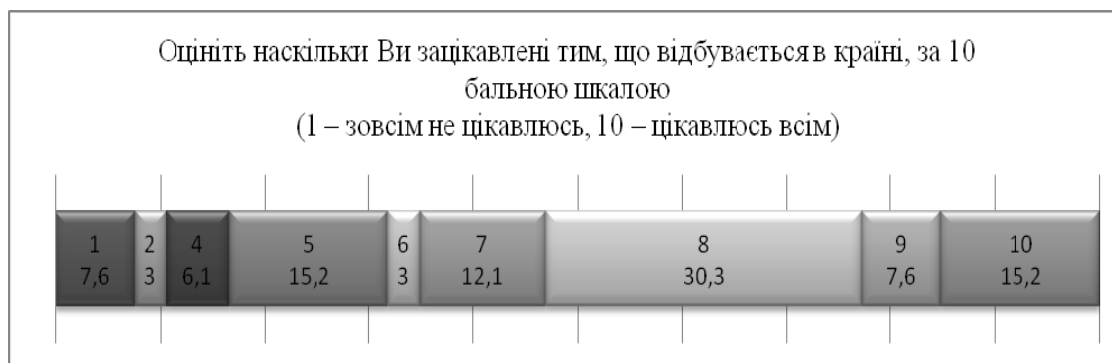
Чи берете Ви участь у будь-якому виді громадської діяльності?	До якої національності ви себе відносите?	
	українець	росіянин
так, постійно	10,8%	
час від часу	40,5%	4,8%
ні, але хотів би брати	35,1%	23,8%
ні, і не хотів би брати	13,5%	71,4%

Прийнято вважати, що сучасна молодь є доволі апатичною, цікавиться всім чим завгодно, але не суспільно-політичними подіями навколо, проте події останнього року докорінно змінили цю картину. На сьогодні понад половина опитаної молоді (53%) вказали, що постійно цікавляться ситуацією в країні; 26,5% – цікавляться час від часу; 11,4% зазначило, що цікавляться тоді, коли це стосується респондента особисто; і тільки 9,1% не цікавляться взагалі.

Під час опитування, молодь мала змогу оцінити свій рівень зацікавленості подіями, що відбуваються в країні за допомогою десятибальної шкали (де 1 – нічого взагалі не цікавить, 10 – цікавить

все). Найбільшу оцінку, (10) поставили собі 15,2% опитаних, найменшу (1) – 7,6%. Майже третина опитаних, а саме 30,3% оцінили свою зацікавленість на 8 балів, що є найбільшим показником (Табл. 6).

Таблиця 6.

Наведені вище дані дослідження дозволяють стверджувати, що процес формування громадянської позиції молоді здебільшого не є спонтанним. На нього можна цілеспрямовано впливати, використовуючи широкий арсенал агентів соціалізації: освіта, сім'я, державна молодіжна політика, молодіжні організації, ЗМІ тощо. «Історична місія педагогів, вихователів, психологів, всієї громадськості – сприяти створенню таких суспільно-політичних умов, виробляти у молоді таку громадянську позицію, які б формували, підтримували, зберігали і розвивали національний характер. А завдання держави полягає у створенні належних умов для розвитку, формування і становлення повноцінного громадянина України»[Мороз, 2012].

В ході дослідження було встановлено, що в Мелітополі на формування громадянської активності молоді основний вплив мають наступні фактори: соціальні мережі – 21,2%; ЗМІ (у тому числі і новинні Інтернет портали) – 12,1%; думка батьків та близьких людей – 9,1%. Отже, на формування громадянської позиції більший вплив мають Інтернет ресурси у різних видах, (де завжди можна знайти декілька поглядів на одні й ті самі події, і що змушує людину замислюватись та робити власні висновки, формувати своє бачення), тоді як спілкування з батьками та друзями відходить на другий план. Також цікавим є той факт, що серед опитуваної студентської молоді ніхто не відзначив суттєвого впливу адміністрації вищого навчального закладу та викладачів, що може свідчити як про неутручання працівників освіти у проблеми, що не стосуються навчального процесу, так і про не вирішальне значення для респондентів точки зору адміністрації, як чинника світоглядних впливів.(Табл. 7)

Таблиця 7.

Які фактори мають вплив на формування у Вас громадянської активності	нікол и	іно ді	част о	завжд и
позиція адміністрації Вашого університету (деканат, ректорат)	54,5	45,5		
думка політичних і громадських діячів	42,4	45,5	12,1	
думка викладачів Вашого університету	39,4	60,6		
думка, поради колег по роботі або навчанню	31,8	56,1	12,1	
засоби масової інформації (телебачення, газети, радіо)	21,2	51,5	15,2	12,1
думка, поради батьків, близьких Вам людей	19,7	47	24,2	9,1
Соціальні мережі vk, facebook	18,2	30,3	30,3	21,2
Інтернет, блоги, портали з новинами	3	33,3	51,5	12,1

Розглядаючи мотиви, що спонукають молодь до активної громадянської позиції, проявляючи її в той чи інший спосіб, зауважимо, що на першому місці є саме усвідомлення молодими людьми свого громадського обов'язку (30,3%); небайдужих до долі своєї країни виявилось 27,3%; відчуття власної відповідальності за те, що відбувається навколо, зазначили 21,2% опитаних; під впливом друзів проявляти свою громадянську позицію погодилось 9,8%; 9,1% прагнуть бути корисними суспільству; готових до участі у громадських заходах через цікавість виявилось 6,1%; лише 3% хочуть таким чином реалізувати власні переконання (Табл. 8).

Таблиця 8.

Більша половина опитаних (68,2%) не беруть участі у громадській діяльності. Серед причин не участі, вони вказують наступні: «не має у цьому потреби» – 40%; «відсутність можливості» – 30%; вважають такий вид діяльності непотрібним для суспільства – 18,9%.

Щоб виявити ставлення молоді Мелітополя до суспільно-політичних зрушень і перетворень, які відбуваються в країні протягом останнього півріччя, респондентам було поставлено питання «Чи підтримували Ви, протестні заходи, що відбувались на Київському Майдані взимку?». Відповіді розподілились наступним чином: цілком і повністю підтримали майдан (в усіх його проявах) лише 9,7% опитаних; 46,8% підтримували лише мирні дії, до того як розпочались протистояння майданівців та силовиків; взагалі не підтримували майдан – 27,4% молоді; 16,1% не змогли дати відповідь. Спостерігаючи за економічно-політичним вектором подальшого розвитку країни, студенти мали змогу відповісти, яким шляхом має піти Україна в подальшому. Значна кількість опитаних (39,4%) визначилась з тим, що Україна має залишитись самостійною державою і нікуди не інтегруватись. Це можна пояснити специфікою нашого регіону, або недостатньою обізнаністю стосовно Європейської асоціації та Митного союзу. Можливо саме з цих причин 30,3% опитаних не змогли визначитись з відповіддю стосовно подальшої інтеграції країни. Прихильників європейського вектору розвитку країни виявилось 21,2%, а російського (вступити до Митного Союзу) – 9,1%. Варто також відмітити, що існує думка, що ті, хто так чи інакше підтримували Євромайдан, прагнуть інтегруватись до ЄС, проте це не зовсім так: двомірний розподіл показав, що загальна кількість підтримуючих протестні заходи у Києві (32%) вважають, що Україна повинна залишитись самостійною державою, тоді як загальна кількість прихильників ЄС склала 28%.

Висновки та перспективи. Результати соціологічного опитування студентів м. Мелітополі дозволили виявити, що до чинників формування у молоді громадянських знань, цінностей, вмінь та навичок можна віднести: національність, або відношення себе до спільноти українців; патріотизм; зацікавленість новинами, з метою мати власну точку зору та через прагнення бути обізнаним.

Зацікавленість молоддю політичною ситуацією в країні є доволі високою, оскільки більш ніж половина опитаних постійно цікавиться новинами, а

оцінюючи власний рівень зацікавленості, третина молодих людей вказала на доволі високу оцінку – 8 з 10.

Процес формування громадянської позиції молоді не є спонтанним, тому на нього можна цілеспрямовано або випадково впливати за допомогою таких соціальних інститутів як родина, ЗМІ, Інтернет, ВНЗ (хоча навчальні заклади мають найменший вплив). До речі, американські дослідники зазначають, що процес залучення молоді до громадянської діяльності починається з підготовки людей, які будуть працювати з молоддю, яка, в свою чергу, у подальшому буде сама працювати з іншими молодими людьми [Fletcher, 2010].

Розглядаючи мотиви, що спонукають молодь до активної громадянської позиції, проявляючи її в той чи інший спосіб, зауважимо, що на першому місці є саме усвідомлення молодими людьми свого громадського обов'язку; небайдужість до долі своєї країни; відчуття власної відповідальності.

В контексті важливості ролі освіти, як чинника формування громадянської активності, заснованої на знаннях і інформації, викликає тривогу низький рівень довіри молоді до авторитету викладачів вишу, що значною мірою обмежує й нівелює інтерес молоді до суспільно-політичних процесів, розуміння молоддю механізмів і можливостей впливати на перебіг подій.

Виходячи з вищенаведеного, вважаємо, що на теперішньому етапі суспільного розвитку України як ніколи важливою є не лише розробка й впровадження якісно нових підходів, методик з професійної підготовки, а й активна громадянська позиція та моральні якості вихователів молоді – як важливий суб'єктивний чинник формування оновленого українського громадянського суспільства, як основи консолідації й зміцнення держави.

Джерела:

Акимов Д.И. Социальный маркетинг. – Киев : Наукова думка, 2008.

Абульханова-Славская К.А. Типология активности личности в социальной психологии // Психологический журнал. – 1985. – № 5.

Букреева І. Громадянська активність української студентської молоді: особливості виявлення та тенденції розвитку // Соціологічні студії, 2013. – № 2.

Громадська активність молоді – дані соціологічного опитування [Електронний ресурс] // Молодіжна альтернатива. – Режим доступу: http://www.ya.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=241:2010-09-07-14-11-50&catid=64:2010-08-30-17-53-21&Itemid=127

Зеленська Т.А. Особливості ідентифікаційної матриці студентської молоді // Проблеми загальної та педагогічної психології. – 2011. – Т. XII, Ч. 1.

Инионин В.И. Университетская элитарность и демократизм студенчества // Студенчество как социальный феномен: история и современность. Материалы конференции СПбГУ. – Санкт-Петербург, 2000.

Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.irpin.com/viddil/v4/d1.htm>

Мороз А.С. Вплив державної молодіжної політики на формування громадянської позиції молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gyzyk.in.ua/2012/06/blog-post_13.html

Петровский А.В. Личность. Деятельность. Коллектив. – Москва : Политиздат, 1982.

Сергєєнкова О. П. Загальна психологія. Навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2012.

Станіславенко Л. Українське студентство – це майбутнє України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vn.20minut.ua/Vid-Chytachiv/ukrayinske-studentstvo--tse-maybutne-krayini-10424402.html>

Стегний А. Региональный фактор развития политической культуры населения Украины // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2005. – № 3.

Урядовий кур'єр – До військкоматів шикуються черги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/do-vijskkomativ-shikuyutsya-cherghi/>

Фомина Т.А. Социокультурная самоидентификация современного российского студенчества: региональный аспект : дис. канд. социол. наук. – Москва, 2000.

Юрій М.Ф. Політологія [Підручник]. – Київ : Дакор, 2004.

Ellison N. B., Steinfeld C., Lampe C. The benefits of Facebook «friends»: Social capital and college students' use of online social network sites // Journal of Computer-Mediated Communication, 12(4), article 1. Retrieved 4/12/10.

Fletcher A. Youth Engagement Workshop Guide. Olympia, WA: Freechild Project. – 2010.

S. Salnikov. The Public Activity of Students: Features and Influence Factors (Example the Research in Melitopol).

The article describes the features of the formation public activity of students, study factors that affect public consciousness, and the reasons for participating in social activities or rejection of such.

Keywords: *public activity, college students, public society, learning environment, civic values.*